

עלון תורני שבועי בעניני אגדה והלכה אקטואלית

המכון למצוות התלויות בארץ

בראשות הרבנים שניאור זלמן רוח שלישיא

פרשת יתרו

מפטידין:	קזבלנקה:	לונדון:	פריז:	ניו יורק:	ת"א:	ב"ש:	חיפה:	י-ם:	הדלקת נרות:
בשנת מות המלך	18:43	16:43	17:39	17:09	17:05	17:07	16:56	16:48	צאת שבת:
	19:52	18:05	18:58	18:11	18:03	18:04	18:02	18:02	ר"ת:
	20:26	18:27	19:23	18:42	18:38	18:42	18:39	18:41	

חכמת שלמה

לקח ולימוד מן הפרשה על פי שיעורו של מו"ד הראש"ל הגר"ש עמאר שליט"א רבה של ירושלים

פרשתנו היא פרשת יתרו כשבמרכזה המעמד הגדול ביותר שהיה בעולם כולו מאז ומתמיד מעמד הר סיני שבו העולם עומד מלכת העופות לא מצפצפים והחיות לא השמיעו את קולם וכל העולם נעמד מלכת והשם יורד על הר סיני ושומעים את קולו כמ"ש "השמע העם קול אלקים חיים כמונו ויחי" אין עוד דבר כזה ולא יהיה עוד מעמד כזה. והקב"ה פתח להם כל השבעה רקיעים והראה להם שאין עוד מלבדו ואפס זולתו כמ"ש "אתה הראת לדעת כי ה' הוא האלקים". והתחיל להשמיע להם "אנכי ה' אלקיך" ואמרו רבותינו ע"ה "אנכי ולא יהיה מפי הגבורה שמענו" וכמו שאנו אומרים בפיוט לך דודי "זכור ושבור בדיבור אחד השמיענו אל המיוחד" גם אנכי ולא יהיה מפי הגבורה שמענו. שואל רש"י הרי כתוב שכל עשרת הדברות נאמרו בפעם אחת והוא מיישב כדרכו. גם האור החיים הקדוש הקשה את הקושיא הזו ואומר דבר נפלא שבאמת הקב"ה אמר את כל עשרת הדברות בפעם אחת אך אנחנו לא הספקנו לשמוע אלא רק את שתי הדברות הראשונות דהיינו שמצד המדבר הכל נאמר בפעם אחת אך מצד השומע שמענו רק את שתי הדברות לכן אמרו "אנכי ולא יהיה מפי הגבורה שמענו", את שניהם אנו שמענו, ולמה לא שמענו את כל השאר כי כששמעו את קול ה' מיד פרחו נשמתם כמו שכתוב "נפשי יצאה בדברו" אבל הדברות יצאו בפעם אחת. ומוסיף האור החיים שהשמונה דברות שלא הספיקו לשמוע מפי השם הם לא הלכו לבטלה אלא נחצבו בלהבות אש מפי הגבורה והיו עמודים סדורים וערוכים על הר סיני וכשהביא הקב"ה טל תחיה שעתידי להחיות בו את המתים והחיה את עם ישראל ממימתם אז ראו את כל שמונת הדברות שלא שמעו והיו הולכים ולומדים אותם והדיברות היו מלמדים אותם ומחבקים ומנשקים אותם באהבה כך כותב האור החיים.

על פי דברים אלו חשבתי לפרש מה שאמרו חכמים על הפסוק "וכל העם רואים את הקולות" ולכאורה היאך הראה להם קולות שהם שייכים לשמיעת האזון הרי הראיה היא על דברים שיש בהם ממש והעין קולטת אותם ואם כן כיצד ראו את הקולות, אלא שה' רצה שיראו את הקולות כדי שייחרט בנפשם יותר ועל כן עשה פלא כזה. ולפי דברי האור החיים מובן מה זה רואים את הקולות בפשטות כי השמונה קולות יצאו והיו ערוכים וחצובים ומסודרים על הר סיני וכשפקחו עיניהם ראו את הקולות כתובים ומסודרים.

עשרת הדברות מאז שניתנו אין בכל העולם עם או חכם או פילוסוף או מאן דהוא שיכול לסתור או להכחיש אפילו אחד מהם, כל העמים מנסים לאמץ אליהם את עשרת הדיברות. בעשרת הדיברות כלולים כל התרי"ג מצוות וכל התורה כולה אבל העמים רואים רק את עשרת הדברות אין עם או חכם שלא מתפעל מהם הם כוללים את כל מה שהאדם צריך בחיים שלו ואם כולם היו שומרים אותם העולם שלנו היה מתוקן לדוגמא אם היו שומרים "לא תרצח" לא היינו רואים את כל הטרור וההשפיות דמים אם היו מכבדים אב ואם כמה היה העולם נראה טוב ויפה השם יזכנו לשמור תורתו ושנהיה דבקים בהשם כל הימים "ואתם הדבקים בה' אלוהיכם חיים כולכם היום".

דבר ה' זו הלכה

מעובד מתוך ספרי הגר"ש"ז רוח שליט"א ראש המכון

עלי תה או שאר עלים הנגועים כחלקים האם אפשר להכין מהם משקה או ליתנם כתבשיל כשהם בתוך כד או מסננת?

עלי התה לאחר העיבוד הם נקיים אך לאחר שהם עוברים איחסון יתכן שנתפסים בהם מזיק מחסן, וזה תלוי ברמת הנקיות ואיזור המחסנים, ונשאלתי האם מותר להכין תה מעלים אלו כשהם בתוך השקיות שלהם.
הנה ראשית כל עלי התה עוברים טחינה דקה לפני שנכנסים לשקיות ואף שבטחינה זו נטחנים גם כל החלקים אין בכך מבטל איסור לכתחילה.

הנה בשו"ע [סי' קד סעי' א-ב] מבואר לעניין שרץ שנפל לשכר וחומץ או יין ושמן או שאר משקים אפשר לסננו ומותר ואין צריך שישים כנגד השרץ כיון שטעם השרץ הוא פגום. והנה אמנם שם איירי כשנפל בדיעבד. אולם מצינו להדיא שמרן השו"ע פוסק במקום אחר [בסי' פד סעיף יג] שבדבש שיש בו נמלים מותר לחממו עד שיהיה ניתן ולסננו. הרי לנו שזה מותר לכתחילה. ובכ"י הביא בשם הא"ח שאין כאן מבטל איסור לכתחילה, כיון שאין כוונתו אלא לתקן את הדבש, ולא לבטל את האיסור. אלא שבפתחי תשובה כתב בשם הנוב"י שזה מותר היכא שכבר מעורב הנמלים, אולם לכתחילה אף שמסנן אה"כ אסור. ומציין שם הפת"ש למה שכתב בנחלת צבי שדעת הרבה פוסקים אינה כן שהתירו לכתחילה לערב פירות מתולעים אם אחר כך מסננים ודלא כהנוב"י. אולם הערוך השולחן מבאר שגם לדעת הנוב"י מותר לתת פירות מתולעים לתוך י"ש כיון שאין עיקר הניחיה לשם התולעת ולכן מותר. ולא אסר הנוב"י אלא לתת את גוף האיסור לתוך המשקה שזה אסור לכתחילה.

ומצינו לט"ז [סי' פד ס"ק ט] שדן אם מותר לעשות י"ש מחיטים מתולעים. וכתב שמותר לכתחילה ואין כאן משום מבטל איסור לכתחילה, דהא לא נתכוון אלא להוציא זעה מן הקמח. אלא שאסר מטעם אחר, שמא יבוא לאוכלו כשהוא בעין. ובפת"ש הביא את דברי הפר"ח שחולק על הט"ז ומתיר לעשות כן לכתחילה ולא חושש לחשש האחרון של הט"ז כיון שאין לגזור גזירות מדעתנו. ועי"ע בהליכות עולם למרן הגר"ע שאין בסינון החומץ, משום מבטל איסור לכתחילה.

ובפת"ש שם הביא את תשובת שב יעקב שהתיר לתת גודגדניות מתולעים בתוך כיס קטן תפור מכל צדדיו וליתנו בתוך היין. וכמו כן ראינו להרב ובחי צדק [ה"א סי' פד אות סג] שכתב שבמדינתם שמים בתוך השכר סוגי תבלינים שונים וקושרים היטב בתוך סמרטוט, ומניחים אותו בתוך כלי שאליו זורם השכר, ודבר זה מותר אף לכתחילה, אף אם יש שם תבלינים מתולעים, יען שהתבלינים קשורים בתוך הסמרטוט ואינם באים לתוך השכר, ואין נסחט אלא טעמם ומותר לכתחילה.

ויש להעיר מדברי השולחן גבוה שכתב שיש להתיר רק היכא שהדבר המתולע נמצא בכלי הראשון והמשקה יורד דרכו לכלי שני אך אסור להשים בכלי השני דבר מתולע כיון דאיכא למיחש שהתולעת תשאר במשקה ועל פי דבריו יש לאסור בשתיה משקה הנקרא "טקילה מאסלה" ששמים בו תולעת שלמה כמות שהיא בתוך הבקבוק.

עכ"פ נראה להלכה ולמעשה מדעת רוב הפוסקים שמותר לכתחילה לעשות משקין וכיו"ב מפרות נגועים, כל שמסננים דרך כד עב שאין התולעים עוברים דרכו. וכמו כן מותר לשים בתוך כד סגור היטב עלים שונים שהם בחזקת נגועים - כגון פטרזוילה או כוסברה - בתבשיל, או נענע בתה, כיון שאינו צריך אלא לטעם העלים. וכמו כן מותר לבשל תה בתוך קומקום עם עלי נענע, ולאחר מכן למוזגו לתוך כוס דרך מסננת דקה כגון שמונה בתוך המסננת צמר גפן ומותר לעשות כן לכתחילה. ובפרט בעלים שהם רק בחזקת נגועים. וכן התיר להדיא הערוך השולחן לשים בתוך מטפחת פטריות שהם נגועים הרבה, וליתנה בתוך התבשיל. ועיין בשו"ת משיב דבר [ה"ב סימן כו] שהתיר לעשות שמן מזרע קנבוס הגם שיש בו הרבה תולעים, וכתב בסוף דבריו שמותר לאכול הפסולת של זרעים אלו עיין שם טעמו.

יוצא לאור ע"י 'המכון למצוות התלויות בארץ'

בראשות הגאון רבי שניאור ז. רוח שליט"א.

רבי עקיבא 4 אלעד. טל 03-9030580 פקס 039030891

מייל: b.m@macon.co.il אתר המכון: hamachon.co.il

עורך: הרב יהואל רוח שליט"א.

מעמד חלוקת מלגות בכינוס השנתי של המכון ביום טו בשבט בהשתתפות מורנו ורבינו הראשון לציון רבי יצחק יוסף שליט"א הרב הראשי לישראל

מעמד תורני רב רושם התקיים השבוע בבית המדרש הגדול "משכן התורה" בראשותו עומד מורינו ראש המכון שליט"א, באלעד ובו הוכתרו עשרת כותבי המאמרים הנבחרים אשר השתתפו בתחרות שיום המכון בשיתוף עם לשכת מ"מ ראש העיר ר' יהודה בוטבול שליט"א. ובו השתתף מורינו הראשון לציון הגאון רבי יצחק יוסף שליט"א הרב הראשי לישראל.

תחרות המאמרים של המכון הפכה למסורת ביום ט"ו בשבט על ידי המכון, השנה נבחר נושא התחרות: 'הפרשת חלה', עשרות רבות של כותבים בהם תלמידי חכמים מופלגים, צורכים צעירים ואברכים חשובים אשר שלחו את מאמריהם למערכת המכון, יצויין כי בכל המאמרים ניכר היה הידע המקיף וההשקפה בכתיבתם.

ועדת בדיקה מיוחדת המורכבת מרבני המכון יגעו וברקו את המאמרים אשר זוהו על ידי מספר בלבד, ובניפוי אחד ניפוי הגיעו עשרת המאמרים המוכחרים ביותר העונים על הקריטריונים שפורסמו, אשר יש בהם ידע רב, ויכולת הרב הכותב לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא וכו'. מתוך עשרה מאמרים אלו עלו אל קן הגמור שלשת הכותבים אשר נבחרו בשלושת המקומות הראשונים וקיבלו את הפרסים המכובדים.

במעמד שמו דגש הדוברים הרבנים החשובים על חשיבותו של המכון בהעמדת ההלכה בנושאים אלו אשר אין רבים העוסקים בהם, וכי המכון הינו בבחינת העמוד לפני המחנה אשר מוציא ומביא את דעת רבותינו הפוסקים בעניני המצוות התלויות בארץ ועניני כשרות המזון.

מורינו ראש המכון שליט"א עמד בדבריו והזכיר את הדחיפה הגדולה אשר נתן מרן הגר"ע זצוק"ל להקמת המכון בשנת תשנ"ד וכן את עמידתו לצד כל פסק והוראה אשר יצאה מרבני המכון על כל נושא ונושא. ועל כן העלה את התרגשותו הרבה בהגעת מו"ר הראשל"צ לכינוס זה אשר בשנים עברו היה משתתף בו מרן זצוק"ל.

בדבריו ציטט דברים שכתב בעל האגלי טל' על גדלות יום ט"ו בשבט בענין לימוד התורה, וכתב כי לאחר יום ט"ו בשבט מרגיש הוא שינוי בחידושי התורה שלו, ומוכרח אם כן שעיקר ראש השנה לאילן היינו בדברי תורה. על כן יש ענין גדול

בכינוס זה שנעשה ביום ט"ו בשבט אשר מעלים על נס את כתיבת חידושי התורה של תלמידי החכמים בנושאי מצוות התלויות בארץ.

מו"ד הראשל"צ העלה בדבריו את השיבות המכון והעומד בראשו אשר מהכר חיבורים חשובים מאד ומזכה את הרבים בפעולותיו, כמו כן הדגיש בדבריו את החשיבות לעודד את האברכים בני התורה שלנו בכדי שיתאמצו לכתוב תשובות ומאמרים בהלכה. ולא על ידי לימוד הקיצורים למעשה, אלא לעמוד בלימוד הש"ס והפוסקים, כך הדרך שיצאו אברכים אלו כמודי הוראות בישראל. בכך שיבחה הראש"ל את ראש המכון אשר רואים מספריו כיצד מברר את הסוגיא דרך תשובות הראשונים והגאונים מריש ועד גמירא. בסיום דבריו שיבחה את מ"מ ראש העיר הרב בוטבול שליט"א על פועליו הרבים וביקש להמשיך ולהרכות פעלים למען בני התורה בעיר.

הכינוס נחתם בנתינת הפרסים לשלשת המקומות הראשונים בהם עלו רבי יוסף פרדה שליט"א רבי הניאל רווח שליט"א ורבי משה יגר שליט"א.

"הביאו את כל המעשר... ובחגגונו נא בזאת אמר יי צבאות אם לא אפתח לכם את ארבות השמים והריקתי לכם ברכה עד בלי די" (מלאכי ג')

מצטרפים ל'בית המעשר'!

הבית שלכם להפרשת תרומות ומעשרות כהלכה

תחת פיקוחו של:
"המכון למצוות התלויות בארץ"

להצטרפות

03-9030580 אתר: hamachon.co.il

בית המעשר

שע"י 'המכון למצוות התלויות בארץ'
תרומות ומעשרות בדרך הנכונה והקלה

מעשה אבות

רבי יוסף בן נאים - ט"ז שבט

רבי יוסף ב"ה ר' יצחק בן נאים, נולד בחודש אלול התרמ"ב. למשפחת בן נאים ממארוקו מוצאה ממגורשי ספרד. בין מוריו נמנים רבי רפאל אהרן אבן דנאן, הרב שלמה אג'יני, הרב רפאל בן חמו, הרב מרדכי בר ששת, הרב יצחק סימו, הרב חיים כהן והרב יוסף הכהן; את פרק הזמן הארוך ביותר עשה רבי יוסף לפני מורהו הרב יוסף הכהן. הוא היה מורו של רבי יוסף בן-נאים למן חורף תרנ"ז עד שנת תר"ס, ורבי יוסף ראה בו את מורו המובהק.

בכסלו התרנ"ח השיאו אביו אשה. עם זאת התמיד רבי יוסף בלימודיו לבדו או בחברותא עם חבירו הרב חיים דוד סירירו. בעצתו של רבי אברהם בן סוסאן, הקים אביו של רבי יוסף ישיבה לבנו, ובה הרביץ רבי יוסף תורה במשך כעשור שנים.

רבי יוסף עסק לפרנסתו כסופר ב"ד מומחה במלאכתו העוסק בכתיבת שטרות שונים וגישו, וכן כשוטח ובודק. בד בבד נבחר רבי יוסף, לשמש כשליח ציבור וכמרבץ תורה בבית הכנסת של התושבים. בתפקידו זה היה דורש ברבים בבית הכנסת בשבתות מיוחדות, ונותן דרך קבע שיעורים לבעלי הבתים בתנ"ך, בתלמוד, בעין יעקב ובהלכה.

רבי יוסף היה להוט להיטות שאינה יודעת שבעה ללקט ולכנוס, ולהוציא לאור את החוכמה הגנוזה של חכמי מארוקו ההולכת ונכחדת. בספרייתו אצר כעשרת אלפי ספרים וכתבי יד נדירים, ונתן בכל עת, פומבי לחששו לגורלם של ספרי החוכמה על ענפיה השונים שנתחברו ע"י חכמי מארוקו, נוסף על עבודתו המסורה, באיתור היצירה הזאת בכל מקום אפשרי, כולל בגניזות ובבתי כנסיות, פועל היה ללא ליאות לרכוש ספרים, כתבי יד וכתבי עת, בין על-ידי קניינים ובין בדרך של חליפין.

רבי יוסף חונן בסגולה של מושך בעט סופר. הוא קיים מאמר חז"ל "וקנה לך חבר" כמליצתו, וקנה הקולמוס היה חברו הצמוד אליו בכל שעות היממה. הוא מספר על עצמו, שבכל מקום שהיה רגיל לשהות בו ביום וגם בלילה ליד מיטתו, היה לו קולמוס, דיו ונייר. וכל רעיון, חידוש או פירוש שצץ במוחו, מיד היה מעלהו על הכתב כדי שלא ישתכח ממנו. גם אם היה זה בתוך שנתו, היה קם מיד עושה נטילה מדליק אור ויושב לכתוב.

רבי יוסף סבר, כי כתיבת חידושי תורה, מצוה היא וחובה המוטלת על כל מי שזיכה ה' ביכולת לחדש חידושים. לכן מי שאינו מנציח אותם בכתובים, הרי הוא גורם לאובדנם הנצחי וגוזל את הרבים ונענש על כך, כדבריו כל אחד ואחד מחובי להוציא מכה אל הפועל, ולהוציא לאור כל החידושים שנחלק לו. כי חידושו אין ביכולת שום אדם לחדשם אפילו גדול שבגדולים, כי זהו חלקו ואין מתגלה רק על ידו. בהקדמות שכתב לחיבוריו הרבה לעורר גם אחרים לכתיבה וראה כמלאכת הכתיבה אחד האמצעים החשובים להנצחת דברים ולהעברתם לדורות הבאים, וכן להפצת דעת וחכמה בין ההמונים.

רבי יוסף חיבר יצירות רבות ומגוונות בפרשנות למקרא, לתלמוד ולמדרש. בספרות ההלכה, שאלות ותשובות, וליקוטי דינים; דרושים, שירה והגות; אנתולוגיות תורניות וכלליות. בחיבוריו הוא עושה שימוש נרחב בספרות הרבנית לתקופותיה מכל ארצות הפזורה היהודית. תחומי התעניינותו ויצירתו, חרגו הרבה מעבר לצרכיו היומיומיים של תלמיד חכם המצוי, ועסקו אפילו בהיסטוריה ובטבע. יצירותיו גדולות בהיקפן, יש בהן הכוללות מספר כרכים וחלקן נכתבו במספר מהדורות. חלק גדול מיצירתו ערך במתכונת אנציקלופדית, וזו נועדה לשמש כספרות עזר לרבנים, דיינים, דרשנים סופרים, ש"ב ולהפצת דעת בין חובבי ספר בתחומים תורניים וכלליים. למטרה זו רתם את שקידתו והתמדתו בלימוד תורה, את בקיאותו הגדולה ואת ספרייתו העשירה. בצניעותו המפליגה ראה בעבודתו זו מלאכה ולא חכמה.

נלב"ע בט"ז בשבט ה'תשכ"א ונקבר בפאס, ליד קברי אבותיו

מספריו: שארית הצאן, שאלות ותשובות בהלכה. צאן יוסף - שאלות ותשובות. צאן יוסף כל חדש, בנושא השבת ושאלות הקשורות להתפתחות הטכנולוגית. מלכי רבנן - רבני מרוקו וחיבוריהם. נמכר יוסף על התורה. נוהג בחכמה, מנהגי מרוקו וטעמם. תאמרו ליוסף - דרושים ובסופו חידושים על מסכת אבות. מילי מעלייתא - פירוש פסוקי תורה ונביאים, ומאמרי רז"ל. מיני מתיקה - ליקוטים מדברי חז"ל בסדר הא"ב. הדרת פנים זקן - על גילוח הזקן. זוכחי הובח - דיני שחיטה ובדיקה. יבין לאחרייתו - ליקוטי דינים על אה"ע וחז"מ. נפלאותך אשיחה - שירים ובקשות.

מילי דתסידות

יוסעו מרפידיים ויבאו מדבר סיני ויחנו במדבר ויחן שם ישראל נגד ההר

בספר הוזהר הקדוש מפרש מה שכתוב "ויחן שם ישראל" שהולך גם על יעקב אבינו שקרוי ישראל סבא. ויש לדקדק ולהבין למה בא בעת ההיא ובעונה הזאת יעקב אבינו ע"ה בעת מתן תורה ליישב ממול הר סיני.

ונראה לפרש בחקדים דברי מהר"מ אלשיך ז"ל בפירוש פסקא המתחלת עובדי זרה היו אבותינו חז"ל "ידוע דעל ידי עץ הדעת נתערב רע בטוב וטוב ברע ולא נתקן העולם, ולא יכול הקב"ה כביכול להוריד תורה לישראל עד שבא אברהם אבינו ע"ה ועדיין לא נתקן לגמרי, לכן לקח אברהם אבינו ע"ה את הגר והוליד הרע ממנה שהוא ישמעאל, כדי שישאר יצחק נקי, ולכן לא באו מבטן אחד משרה, דעדיין אין כח כל כך בקדושה להולידם מבטן אחת. וברבקה שנתקן יותר לכן הולידה שני בנים מבטן אחד, והנשאר בסיגים לקחו עשו לבדו, ונשאר יעקב לבד נקי שכולו קדוש בלי שום נדנדוד רע ושום סיגים. והמקצת הנשאר בסיגים ירדו אבותינו למצרים, וסבלו יסורין קשים ומרים תשלום הסיגים, ואז ירדה תורה לארץ וקבלוה ישראל, וזהו עיקר הטעם של גלות מצרים, עכ"ל. הרי דיעקב אבינו ע"ה נשאר בלי סיגים, ומה שנשאר בסיגים קושי השעבוד התיכס.

לכן בעת נתינת התורה הוכרח יעקב אבינו לעמוד נגד ההר, להראות דעכשויו נשלם התיקון של עץ הדעת ונתברר הטוב מהרע, והעת מוכשר לניתן התורה לישראל. ולכן "ויחן שם ישראל נגד ההר" לסתום פי המקטרגים שלא יקטרגו בנתינת התורה. וכפי זה אפשר לרמוז במה שאמר הקב"ה ליעקב אבינו ע"ה "אנכי ארד עמך מצרימה ואנכי אעלך גם עלה" דכפל אעלך גם עלה מה בא ברבות. ועוד למה הוצרך הקב"ה לומר שירד עמו למצרים. אלא דיעקב אבינו ע"ה עצמו, שהוא סולת נקיה מסיגי הטומאה ועל ידו נשלם הבידור, ואם ירד למצרים שהיא ארץ טמאה, אפשר שיתדבק בו ניצוצות הטומאה, לזה אמר לו הקב"ה "אנכי ארד עמך" וכן הקדושה שירד עמך יתגבר על הקליפה וידחה הטומאה מפיך, "ואנכי אעלך גם עלה" אעלך למעלה מעלה, שלא תוכל הקליפה לשלוט בך. ועוד פירוש "גם עלה" שעל ידי קושי השעבוד שישתעבדו בניך יעלו ניצוצות הקדושה הנטמעים במצרים וישלם הבידור, ויוכלו בניך לקבל התורה, וכמו שנאמר "בהוציאך את העם תעבדון את האלקים על ההר הזה".

"אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתך מארץ מצרים מבית עבדים"

ויש לדקדק למה הוצרך הכתוב להדגיש שיצאו מבית עבדים. ואפשר ליישב ע"פ מ"ש הגאון מבבל בספרו עוד יוסף חי בפסוק "צרו את המדיינים והכיתם אותם" שכשהיו ישראל במצרים הצרו להם כמה שנים בחומר ובלבנים ובכל עבודה בשדה וכו' ועם כל זה מצונו שצויה השם יתברך "לא תתעב מצרי כי גר היית בארצו". גם עוד מצונו שאפילו מכת בכורות שהוכו מצרים באה להם בדרך כבוד, שבא להם על ידי גבורתו יתברך, ולא ציווה שיקומו ישראל עליהם ויהרגום. אך מדיון שלא שיעבדו בישראל ולא הרימו יד עליהם, ציווה השם יתברך לצרור אותם עד עולם, וגם שמכותם תהיה ביד ישראל ממש, ולא שלח השם יתברך מלאך להכותם כאשר עשה במכת בכורות. והטעם מפורש בדברי רז"ל כי המצריים לא הרעו להם אלא בגופם ולא החטיאום, מה שאין כן מדיין, טמאום בעבודה זרה ובעריות כמפורש כל זה בדברי רז"ל.

וארחיב בס"ד טעם ההבדל בין אלו לאלו והוא כי בצער השיעבוד והייסורים שעשו המצרים לישראל, הרוויחו ישראל שכל זוהמת הנחש שהייתה דבוקה בישראל משכו אותה המצריים, ונעשו ישראל נקיים זכים וברים, עד גדר שנתעלו ונטהרו ונתקדשו, שיהיו יכולים לשמוע דבר ה' נבואה בהקין, מעין נבואת משה רבינו ע"ה על הר סיני. וכל זה היה על ידי עינוי ורוב עבודה שעשו להם במצריים שהייתה כור הברזל. מה שאין כן המדיינים אדרבא הם הטילו זוהמא קשה ומרה בישראל כשהחטיאום, וזה היה קשה לפניו יתברך יותר מכל רע ונוק שבעולם, ולכן עונשם לא נתכפר להם עונם זה אף שהוכו, אלא ציווה ה' לישראל שיצורו אותם תמיד. עכ"ל

וכפי זה אפשר לומר שעל כן אמר להם הקב"ה לישראל תדעו שאני ה' אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים, כלומר ששם בבית העבדים נטהרתם ובררתם ניצוצות הקדושה והוכשרתם לקדושה, אם כן צריכים אתם לשמור עצמכם שלא להשתקע עוד בבין הקליפות, לכן הזיהרו שלא יהיה לך אלקים אחרים על פני, שתעבדו עבודה זרה ח"ו, כמו שקרה במדיין. (מהספר נמכר יוסף לרבי יוסף בן נאים)

מבזילי קו ההלכה

שאלה: טיגנתי שניצל עוף במחבת שבאותו היום טיגנתי בה מאכל חלבי, כיצד אני יכול להכשיר את המחבת?

תשובה: לנהוגים כדעת השולחן ערוך אפשר להכשיר את המחבת על ידי הגעלתה. אך לנהוגים כהרמ"א עדיף להחמיר וללבן את המחבת.

ביאור הדין: מרן פסק בסימן קכ"א - מחבת שנאסרה אופן הכשרתה בליבון. אך כל זה מחבת שנאסרה על ידי זה שבלעה איסור. אבל מחבת שצריך להגעילה כדי להפליט הבלוע בה, אם הבליעות לא מוגדרות כ'איסורא בלע' מספיק להפליטם על ידי הגעלה. ולכן בהלכות פסח פסק מרן שמחבת שבלועה מחמץ אופן הכשרתה על ידי הגעלה ואין צריך לבלנה, משום שסמך על הפוסקים שכלי שבלוע מחמץ קודם הפסח מוגדר כ'היתרא בלע'.

ועל פי דברים אלו דן בשו"ת תפילה למשה להקל להגעיל מחבת שבלעה איסור דרבנן של חלב ועוף, משום שמוגדר איסור זה כהיתרא בלע לפי שיטת מרן בסימן צ' שאין 'חתיכה נעשית נבילה' באיסור דרבנן. כן למד בדעת מרן ה"ט (שם ס"ב) וסמך על דבריו בזבחי צדק בהפסד מרובה.

אלא שבמקרה שלנו אף ללא הפסד מרובה יש להתיר לפי שיש לצרף שיטות הראשונים שמחבת אף שבלעה איסור מספיק להכשירה על ידי הגעלה, וכפי שביאר בספר יד יהודה (סימן ז) שכאשר יש ספק נוסף להתיר חוץ מן הסיבה שאין חנ"נ באיסור דרבנן, יש להקל וסמוך שאין חנ"נ באיסור דרבנן לשיטת מרן.

ושם דן להקל אף לדעת הרמ"א שיש חנ"נ באיסור דרבנן, בצרוף שיטת היש אומרים ברמ"א בסימן צ"ח שאין חנ"נ בבליעה בכלים. ואף שהחמיר בזה מכל מקום בהצטרף לספק האם יש חנ"נ באיסור דרבנן יש להקל אף לשיטתו.

אלא שיש להעיר על דבריו מדברי בדי השולחן שחידש שהדין שאין חנ"נ בבליעות שייך רק אם קודם שנבלע הטעם בכלי לא היה אסור מצד 'חתיכה נעשית נבילה', אך אם היה דבר מאכל שנאסר מצד חנ"נ אם נבלע טעמו בכלי ודאי שהבליעות בכלי נעשות נבילה. ולפי זה כאשר טיגן שניצל במחבת חלבית שנבלע בשניצל טעם חלב ונעשה נבילה אף הבליעות בכלי נאסרו. ולכן לנהוגים כרמ"א עדיף להחמיר ללבן את המחבת.

מישג בבישרות

איסור דבוק

השם "איסור דבוק" מקורו בפוסקים, על איסור הדבוק בהיתר שנתבטלו יחד בקדרה עם רוטב או שאר דברים, שיש בהם כדי לבטל את האיסור בששים, אלא שאין בהיתר הדבוק לבדו כדי לבטל את האיסור שעמו.

משני צדדים דנים על איסור דבוק: מצד החתיכה עצמה - לסוברים שחתיכה שנאסרה מחמת בליעת איסור, נשארת תמיד באיסורה, אפילו לאחר שנתבטלה עוד פעם בהיתר ונתבטלה, אם גם באיסור הדבוק בהיתר ונתבטלו בבת אחת ביחד ונתבטלו, נאסר ההיתר הדבוק, שאין בו בעצמו כדי לבטל את האיסור הדבוק עמו. מצד הקדרה כולה - לסוברים "חתיכה-נעשה-נבלה" [חתיכת היתר שנבלע בה טעם שאסרה, שנעשית כאיסור עצמו, לאיסור היתר אחר שנתערבה בו לפי שיעור כולה], וצריך שיהיה ששים בקדרה נגד כל החתיכה כולה, אם גם באיסור דבוק בהיתר צריך ששים נגד כל החתיכה, אף על פי שלא נתבטלה קודם לכן עם האיסור לחוד.

ונחלקו הפוסקים: יש אומרים שאין הבדל בין דבוק לשאינו דבוק, וכל שיש בקדרה ששים כנגד האיסור לבד, הכל מותר, אפילו חתיכת ההיתר הדבוקה אליו. ויש אומרים שאם אין בקדרה ששים כנגד האיסור וההיתר הדבוק עמו יחד, הכל אסור, אפילו הקדרה, שכיון שאנו פוסקים להלכה חתיכה נעשית נבלה, אנו אומרים כן אף באיסור דבוק, ואין הקדרה מותרת עד שיהיה בה ששים כנגד האיסור וההיתר הדבוק יחד, וההיתר הדבוק נשאר גם אז באיסורו, אלא אם כן היה בהיתר הדבוק לבדו ששים נגד האיסור, וכן הכרעת האחרונים.

שני טעמים נאמרו באיסור: ההיתר הדבוק ממחר לבלוע מהאיסור קודם שנפלט לשאר הקדרה, ונאסר מיד קודם שנתבטל האיסור בקדרה. יש לחוש שחתיכת ההיתר היתה פעם חוץ לרוטב, או לבדה בתוך הרוטב, ואז נאסרה ונעשית נבלה. יש הבדל בין שני הטעמים באיסור דרבנן הדבוק: לטעם הראשון אף כאן ההיתר הדבוק נעשה נבלה; ולטעם השני כיון שאינו אלא ספק, שמא היתה פעם לבדה, הרי ספק דרבנן להקל. איסור דבוק בעיקרו גדרו כשדבוק בתולדה, כמו לב וכבד הדבוקים בעוף; לא היה דבק בתולדה, אלא נדבק אח"כ נחלקו אם דינו כדבוק, אם לאו.

דג טהור שנמצא במעי - לאחר שנתבשל - שרץ או דג טמא, ואין בדג טהור עצמו ששים כנגדו, וכן תפוח שיש בו תולעת שאינו נותן טעם-לפגם, ואין בתפוח ששים נגד התולעת, אסורים משום איסור דבוק, שמה שמונח בתוכם נקרא דבוק, אף שאינו דבוק בתולדה. בצק ממולא בבשר הוא כדבוק. בבשר-בחלב יש אומרים שלדברי הכל אף מה שנאסר כדי נטילה נקרא איסור דבוק, כיון שהוא איסור מחמת עצמו, ויש חולקים. במליחה, כיון שבהפסד מרובה מקילים לומר בה שאין חתיכה נעשית נבלה, יש להקל באיסור דבוק ולהתיר אפילו אותה חתיכה עצמה בהפסד מרובה, אם ידוע שהחתיכה הדבוקה לא נמלחה לבדה, אלא עם החתיכות האחרות.

פנת המעבדה

דבש ומוצרי

דבש דבורים מופק מאיסוף צוף פרחים שונים ומגוונים, שהדבורה אוספת. את הצוף יונקת הדבורה באמצעות חדק, אל "קיבת הדבש" שהוא מקום אחסון לדבש ואיננו ממשך משם למערכת העיכול. הדבורה בהיכנסה אל הכוורת, מפרישה את הצוף לאחד התאים בחלת הדבש וכאשר התא מתמלא, הדבורים חותמים אותו עם דונג - שעווה שהם מפיקים. בעלי הכוורת רודים את הדבש מהתאים שבחלת דבש. הדבש עובר לאחר מכן תהליך של סינון והשקעה. חשוב לדעת כי מטבעו של הדבש להציף כלפי מעלה את כל החומרים זרים כגון חלקי דבורים ושאר פירוורים הנמצאים בדבש בזמן רדייתו.

למרות שההלכה היא "כל היוצא מן הטמא טמא", מכל מקום דבש דבורים, למרות שהוא יוצא מן הדבורה, מכיון שהדבש אינו ממוצה מגוף הדבורה, אלא מן הצוף שהיא מכניסה לזפק שבה, ובתערובת הרוק של הדבורה זה נהפך לדבש ועל כן הדבש מותר באכילה.

אופן הבדיקה והשימוש: כאמור, בזמן רדיית הדבש, מעורבבים בדבש גם חלקי חרקים שונים, ומכל מקום הדבש מותר, ואף כאשר מרתחים אותו וחלקי הדבורים מתבשלים עמו, הדבש מותר כיון שטעמו פגום ואינם אוסרים. אלא שמכל מקום יש להקפיד על סינון הדבש קודם אכילתו. וכיום רוב הדבש המשווק באופן מסחרי עובר סינון ראוי והוא בחזקת נקי.

אבקת פרחים / פולן - פולן הוא אבקה המורכבת מאבקנים של פרחים וזכריים. אבקה זו נאספת על ידי הדבורים מהפרחים, האבקנים נצמדים לרגלי הדבורים. כאשר הדבורה נכנסת לפרח כדי לאסוף צוף, היא נוגעת באבקנים וכאשר הדבורה נכנסת לכוורת, היא

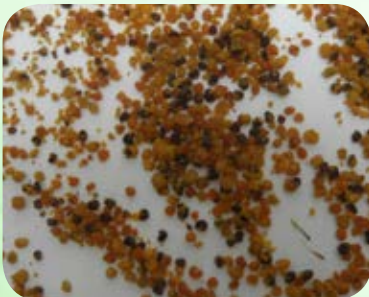
חייבת לעבור דרך חור צר, שגורם לאבקה הצמודה להתנתק מרגלי הדבורה וזה נופל לקרקעית הכוורת. את הגרגירים שנפלו אוסף בעל הכוורת ומשווק אותה לצרכי רפואה לאחר תהליכי ניקוי, ניפוץ, יבוש ואריזה.

למרות פעולות הניקוי והניפוץ, לעיתים נותרים חלקי דבורים בין הגרגירים הזעירים, כגון נשלים, כנפיים, חלקי רגלים ועוד. ולעיתים ניתן למצוא זחלים של עש הדונג, הניזונים בין היתר גם מאבקה זו.

אופן הבדיקה והשימוש: יש לפזר את אבקת הפרחים על גבי משטח, ולהתבונן שהגרגירים שלימים, ושאינו קורים [שגורמים על ידי העש]. לאחר מכן יש להעביר את הגרגירים בנחת ממקום למקום ולהתבונן האם נמצאים חלקי דבורים או זחלי עש, ובמידה ונמצאו יש להסירם.

שעוות דבורים - שעוות דבורים היא חומר הממוצה מגוף הדבורה, שבאמצעותו היא בונה את חלות הדבש. מוצר זה מותר באכילה למרות שהוא ממוצה מגוף הדבורה, מכיון שאין לו טעם כלל והוא כעץ בעלמא. ומה שהוא טעים בתחילה, אין זה אלא משום חלקי הדבש המעורב בו, אולם לאחר לעיסה ממושכת פג טעם הדבש והוא נשאר בטעמו הטפל.

אופן הבדיקה והשימוש: המוצר באופן המשווק כיום הוא בחזקת נקי.

רגלי דבורים בין אבקת פולן